

Nú savnast Norðurlond eisini í Álandi

Mánadagin verður nýggi norðurlenski mentanarstovnurin í Mariehamn í Finnlandi vígdur. Hetta er eitt annað slag av mentanarstovni enn Norðurlandahúsið í Havn og í Reykjavík, tí hesin stovnurin er ikki nakað hús men ein stovnur, ið skal halda til í sjálvstýrshúsinum í Mariehamn.

Í stýrinum fyri henda stovnin eru feroysingar umboðaðir av Jóhnesi Dalsgaard. Hinir stýrslimirnir eru úr Noregi, Finnlandi og Álandi.

Hugskotið til stovnin í Álandi kom fram í 1977, tá álandski lögmaðurin Folke Woivalin í Norðurlandaráðnum mælti til at

kanna møguleikarnar fyri at fáa ein slíkan mentanarstovn í Álandi, og tvey ár seinni samtykti Norðurlandaráðið at kanna hesar møguleikar. Í 1981 fekk Ragnar Meinander álagt at gera frágreiðing um álandskt mentanarlív og eina meting av, hvussu norðurlenski stovnurin í Álandi fór at ávirka mentanarlívið í Álandi og álandskt mentanarligt samstarv við hini norðurlondini.

Í hesum áliti verður vist á, at Áland liggur á markinum millum tvey stór mentanarøki, Svøríki og Finnland, og at Áland hevur síni egnu mentanarligu eyðkenni, sum eru í

vanda fyri at hvørva.

— Uppgávurnar hjá stovninum eru í tveimum. Fyri tað fyrsta skal stovnurin virka fyri at styrkja og menna álandska mentan og tjóðareykenni, og í øðrum lagi styrkja og menna samskiftið við hini norðurlondini, serstakliga tey londini, sum Áland hevur litið samband við, t.e. Danmark, Noreg, Ísland, Føroyar og Grønland, sigur Jóhannes Dalsgaard, stýrslimur.

— Leggjast kann aftrat, at eyðkennini fyri Áland eru sambandið við sjógvin, ein livandi fólkamentan, eitt ríkt søguligt

Tað stásiliga sjálvstýrshúsið varð liðugt í 1978. Har skal nýggi mentanarstovnurin halda til

umhvøvi og ein sjáldsama vøkur náttúra.

Vigslan

Vigsluhátiðin í Mariehamn byrjar leygdagin við mentanarligari ráðstevnu, sum hevur høvuðssemi: Mentanarliga støðan hjá smáu tjóðunum mótevís teimum stóru. Á ráðstevnuni, sum heldur fram sunnudagin,

verða mentafólk úr øllum Norðurlondum, og fyri Føroyar luttekur Heðin Klein, rithøvundur.

Mánadagin verður sjálvvigslan, sum fer fram í tingsalinum. Har flyta lögmaðurin Volge Woivalin og Bertel Haarder fyri Norðurlenska Ráðharrastovnin røða.

Umframt at Jóhannes Dalsgaard sum stýrslimur verður við til vigsluna, verða Føroyar

umboðaðar av Lasse Klein, landsstýrsmanni, sum eisini skal siga nøkur orð, tá hátiðarhaldið heldur fram um kveldið.

randi

Handverkaratrot hóast nóg mikið av handverkarum

Hvønn einasta dag eru lýsingar í feroysku bløðunum eftir handverkarum elektríkarum, rør- og blikksmiðum, fólk til timburarbeiði o.a. Og skipasmiðjurnar gremja seg um, at tær ikki fáa útbúgvit fólk.

Tann stóri eftirspurnin eftir handverkarum fær handverksmeistararnar at leita uttanlands eftir handverkarum. Heilt nógvir útlenskir handverkarar eru í Føroyum, men nágreiniliga hvussu nógvir teir eru, veit Høgni Højgaard í Føroya Handverkarafelag ikki, tí teir verða ikki skrásettir sum útlendingar.

Tað átti ikki at verið nakað handverkaratrot, sigur Høgni Højgaard. Í hvussu er fáa nóg nógvir handverkarar útbúgvning í Føroyum til feroyska

marknaðin.

Ein orsök til trotið er, at fleiri feroyskir handverkarar antin útbúgva seg víðari, fara í fast starv ella í annað arbeiði. Ein onnur orsök kann vera, at tað loysir seg hjá meistaranum at innflyta arbeiðsmegi.

Bróta sáttmálan

Handverkarar, sum koma til Føroya at arbeiða, skulu vera limir í feroysku handverkarafelagnum. Sáttmálin millum meistaranar og handverkararnar ásetur bara minstamark fyri lön, og meistarin kann geva hægri tímalön, viðbetur, fria ferð, fritt uppihald o.a. Men Høgni Højgaard sigur, at Føroya Handverkarafelag hevur frætt um, at meistaranar hava tikið útlenskar handverkarar í arbeiði

uttan at halda sáttmálan. Teir fáa hægri tímalön enn sáttmálalögin, men teir arbeiða dag og nátt fyri somu tímalön, og hetta er biligari fyri arbeiðsgevaran, tí feroysku handverkararnir skulu hava dupluta lön, tá teir arbeiða yvir um vikuskiftið.

Fyri teir útlensku handverkararnar kann hetta loysa seg, tí teir arbeiða nóg og kunnu so fara heimaftur við stórar peningaupphædd, sjálvt um teir hava fingið minni, enn sáttmálin ásetur. Men við at arbeiða eftir slíkari avtalu, eru teir við til at undirgrava sáttmálan, samstundis sum teir verða tiknir fram um feroyskar handverkarar, sigur Høgni Højgaard.

Stýring av almenari bygging

Tað er mest í Havn, at útlenskir handverkarar arbeiða, undantikið har skipasmiðjur eru.

Ein annar trupulleiki hjá handverkarunum er, at øll bygging verður sett í gongd í senn. At vanlig fólk velja at byggja hús

um várið og summarið, sigur eingin nakað til. Men tað átti at verið meira stýring á almennum og kommunalum byggingararbeiði, soleiðis at alt ikki varð sett í gongd í senn, sigur Høgni Højgaard, tí so var arbeiðið meira javnt alt árið. Hetta hevur verið tosað um í fleiri ár, men eingin hevur enn

gjørt nakað við tað, sigur Høgni Højgaard.

Hann heldur ikki, at Føroya Handverkarafelag einsamt kann loysa spurningin um arbeiði. Tað mugu handverkarar, meistarar og myndugleikar gera í felag, sigur hann.

randi

Drúgvar samráðingar

Einki røktist fyri nøkrum sáttmála millum Føroya Landsstýri og Lærarafelagið. Nakrir fundir hava verið millum partarnar, men enn er einki komið burturúr.

Mánadagin var seinasti samráðingarfundurin. Tá boðaði nevndin í Lærarafelagnum frá tí, sum aðalfundurin hevði sagt: At felagið heldur fast við krøv síni um lønarhækking, ið fyri tey lægst løntu merkir 12 pst. aftrat lønin.

Tað er lögmaður, sum

leiðir samráðingarnar fyri landsstýrið og hann sigur:

— Landsstýrið hevur givið lærarunum eitt tilbøð, og ógvuliga torført verður at ganga kravi læraranna á mæti, tí næstan allar arbeiðsmarknaðurin annars hevur fingið millum 5,5 og 6 pst. lønarhækking. Aftrat tí eru feroysingar ikki einsamallir um at avgera læraralønirnar, danir gjalda umleið helvtina. Ikki kann væntast, at teir hvøða verið fegnir um so stóra lønarhækking, tá man veit

hvussu lønirnar á arbeiðsmarknaðinum hjá teimum eru trýstar niður, sigur Atli Dam, lögmaður.

randi

